

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv
Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor**

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

44. Conuersio militis sceleratissimi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

spectam, suo plane ex genio competit, & ex voto, cuius summa hæc erat, magna pati, & agere pro Dei gloria. Exercitia ingressus, de amplectendo quod tantopere probarat, diliberaturus, secundo vix die, tantum hausit è cælo lucis, tantum gaudiorum, & tranquillæ mentis, ut inter beatos versari se crederet, mirareturque apud Lancillortum, nuda illa effata æternæ veritatis quæ proponuntur in exercitiis, antea milles ab se lecta, nunquam mouisse animum, nedum, ut tunc fecerant, rapuisse. Pusillitate animi, nihilominus, & grauissimis dæmonum succussionibus, cum in concludenda deliberatione turbaretur, superueniens Xaverius paucis verbis, dubitantem pacauit, & mutua utrimque læticia excepit in Societatem, in qua virtute ac gestis eximie claruit. Hoc ad Indicam expeditionem auctus recenti auxilio, seorsum Malacæ sollicitus Franciscum Perez, & Rochum Oliueram nondum Sacerdotem eò misit, scriptis probè monitos documentis, quales se deberent Deo, sibi, alijs præstare. Goæ ut diximus Gubernatoris morbus, & pietas ipsum detinuit, ubi suum tempus ita dispensauit, ne sibi deesset, dum se alijs tribuebat. Solebat enim quod hinc item seruauit, post diuturnas quasque nauigationes, & labores, interiorem secessum petere, adeoque, si posset, solitarias latebras, & syluestres, ubi se diuinis liberalius expleret.

44
Conuersio
militis scelestissimi.

44. Post hoc ut consueta præteream, à quibus solers & benefica mens nusquam esse poterat otiosa, sed non semel iam dictis similia; venationem nequissima bestia sagacem, & laboriosam felici ab eò captura, factam hinc apte subiicio. Miles fuit bellua nequior, ex omni flagitio & sacrilegio concretus, sic tamen ab omni sobria cogitatione alienus, ut annum iam decimum impiatus, absque pœnitentiæ Sacramento infelix traheret, perpetuo licet obiectus exitio, inter assidua quibus interfuerat prælia. Semel quidem Goanum Vicarium adiens, non tam peccata positurus, quam Turcæ nomen vitaturus, tanquam venia indignus reiectus fuerat, sed hac efferaior repulsa, & sempiterni securus supplicij, per quicquid est scelerum, eius moras vrgebat, ut solant qui salutem desperant. Verum enimuerò quò aberat longius à conuersionis veræ gratia promerenda, hoc erat dignior sancti Patris mirabilis charitas, quæ illa ipsi obtineret. Comparabatur classis Duce Aluaro Gubernatoris Filio ad expugnandum Adenum, Maurorum arcem in Mechæ faucibus: Goam venit miles inter classarios meriturus; Xaverij periuigil in istiusmodi genere vestigando sagacitas, de profligatissima huius vita cognouit ex amicis: inde illum tueri placidis oculis, & ubi per vicos occurreret, salutare hilariter, & amico alloquio morari: clam autem pro illo apud Deum precès, & lacrimas proferre. Dies aderat ventibus vela & nauibus daturus; commodum offendit vir sanctus hominem & quærit, ex octo nauibus, in quam & quo duce conscriptus? utrumque miles ediderat, cum beatus pater, gratulor mihi hanc sortem tam bonam; eadem & ipse nauiferor; & manum prehensens; vnà, inquit, camus; oblatum honorem haud

haud sine pudore accepit miles, vehementer miratus, ab tanto viro suum contubernium ambiri, nec quicquam propterea suspicatus quod tenderet, vt nec ipse Praefectus, qui magna quoque sua voluptate virum Sanctum in nauem induxit. Commilitones haud parua vrebat offensus quibus esset execrationi, & derestabilis eius improbitas, quem sibi Xauerius, tam arcè iungebat, vtque ex iis non nemo deinde retulit, illud Pharisæi ad linguam reuocabant, hic si esset propheta, sciret vtique quis & cuiusmodi sit, quem sui dimidium facit; nam & simul edebat Xauerius & colloquebatur familiariter, & assidens ludenti, lucris eius triumphabat, dolebat damnosis foliis, rationibus patrocinebatur, dissimulabat quæ pro inolita consuetudine, turpia vel nefaria effutiret. Curata fera, occupatoque per amicitiam illius animo, paulatim de Deo intericere aliqua, esse illum placatu facilem; nunquam non esse salutis tempus dum viuatur; stultum esse spes eius proicere; posse breui sceleratissimos, in sanctos euadere; quanto pœnarum, & cruciatuum emptum velle quemlibet damnatorum, liberationem ab inferis, quanti potius dum licet emendum ne illuc demergate, imò quàm posse id facile redimi cum vnius horæ confessione negotij summa stet. His & similibus in præsentem vsum idoneis penè absque sensu melius affectum iam tenens, amicitia intimæ audentiori fiducia ex eo quasiuit, quàm pridem non esset peccata confessus? cui miles suspirans, non sine rubore, tamen ingenuè respondit, annos fluxisse octodecim, sua haud quidem, qui Christianus esset, voluntate, aut culpa; sed Vicarij Goani duritie, qui se ademptum repulisset, velut sanguinis Christi, & gratia expertem, inde sibi fixum animo mansisse, nunquam in posterum eidem se probro obiicere. Hæc responsione ansa Xauerio data est, vicarij factum insolitum mirandi, peccantibus scilicet benignitatis plurimum deberi, cum ipso met à Deo cuius potissimum maiestatem læsissent tam humaniter haberentur; quanto mitius à nobis tractandos, qui omnes essemus peccatis obnoxij, & ferre inuicem mutua onera deberemus; quamque à Deo optamus misericordiam, eam fratribus exhibere. Illud de cætero, qualecumque id esset Vicarij ne curaret. Nam ego te, inquit, libenter audiam, & si atrocitate, ac numero millies tantam maiora sint iis quibus grauari te autumas, nec mihi deerit ad audiendum patientia, neque potestas ad absoluendum; de pœna verò sollicitus ne sis: amicè inter nos illam diuidemus, & Deo simul faciemus satis. Volo quin imò te confessione generali, vitam omnem purgare præteritam, & fidem obligo fore vt posita criminum sarcina, ea mentis quiete, ac voluptate potiare cuius nunquam in vita similem sis expertus. Quid enim te quæso futurum sit, si temors subita, quod pronum est militi, repente opprimat. Quàm multos enim sic rapuit, vt nec Dei nomen efferre valuerint. Sub hæc homini cœpit densam illam & inuiam, vt videbatur, sylvam vitæ nihil quicquam catenus religioni ducere assuetæ paulatim aperire, ac circumducere illum manu ad inspicienda & relegenda animo peccata, quibus emolli-

tus in eorum delectationem, suatore deinceps confessionis minimum eguit; rogabat quin etiam sanctum patrem, ne se abiceret, suorum scelerum offensus grauitate. Applicuerat interim haud procul à Coulano classis, & exscendentem cum suo milite beatum Patrem, subsecuti sumus aliquot ex eadem naui (inquit pro testimonio Franciscus Lædus) scire auidi quo amicitia tam præcox, & commercij arcani tam nouum, mysterium tandem desineret. Videmus autem, ambos se in syluam abdere, P. M. Franciscum ad truncum arboris confidere; militem ad illius pedes genua flectere, singultantem crebro, & ea copia lacrimarum, vix vt posset vocem in verba formare: peracta ex homologesi; pœnæ loco nihil imperauit, nisi Pater & Aue semel recitandum. Qua is nimium prodiga indulgentia hæsitans, causam eius non diu ignorauit; concedens vir Dei in interiorem syluam, & velte detracta, lauaque effigiem crucifixi tenens, cepit crudum in modum catena ferrea in se ipse læuire, & sanguinis riuos ex humeris ducere. Miles vel strepitum plagarum, vel suspicionem aliunde iniectam secutus, vt hoc vidit, & ex iis quæ sanctus dixerat pro se fieri intellexit, ad eum accurrit flens, & voluerans, mihi Pater, non tibi qui Sanctus es, mihi reo, & misero debetur hæc pœna, & raptò ex eius manibus flagello, eam in se acriter conuertit, militibus piè illacrimantibus qui ex occulto vtrumque explorabant. Atque hic demum pœnitentem complexus, & salutans, redire se Goam significat, quod ea tantum eius causa venisset, vt reconciliaret ipsum Deo: monitis illum solidis reficit, quibus in suscepto boni proposito constanter duraret, deumque vereri contenderet, qui licet interdum, haud tamen semper sequitur fugientes; nec frustra fuit hæc adhortatio, perfunctus miles infausta illa Adeni impugnatione, religiosam familiam inijt vbi magna laude virtutis, & asperitatis diem clausit extremum.

45

Decem ex
Europa socij
Goam appel-
lunt.

Edenti hos fructus in Oriente Xauerio, alij ab Occasu nascebantur, quorum suis ardentibus in Italiam & Lusitaniam literis semina miserat, dum Patres vocaret ad ethnicam illam Indiæ vastitatem suis sudoribus & sanguine rigandam haud quidem pluribus quam decem concedi potuit fors felix, sed quorum singuli multorum vicem eximie impleverunt. Naui S. Petri prætoria quinque vehebantur Gaspar Berzeus, Melchior Gonzalez, Baltassar Gagus, Aegidius Barretus, Ioannes Fernandius. Galega verò (quod naui alterius nomen fuit) pari numero alios ferebat Antonium Gomezium, Paulum Vallem, Franciscum Gonzalez, Manuelem Vazium, & Ludouicum Froësum. Illis præerat Gonzales; istis Gomezius. Cunctis Apostolica virtute Berzeus eminebat, cui post Xauerium, parem vix habuit India. Vlyssipone Martij 17. anno 1548. cum se Mari dedissent, post immaniſſimas tempestates, Septembris tertio primum Prætoria, tum Octobris nono Goam applicuit Galega, inexplacabili omnium, Xauerij maxime & Berzei ad primos conspectus, & salutationes voluptate.

46

Eorum exem-
plo multi So-
cietatem pe-
nitentium.

46. Nam de rebus Berzei Sanctus pater iam ante acceperat, & tunc partem